หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : ความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

รายวิชา VGE110 ความฉลาดทางดิจิตัล

ผู้สอน

อาจารย์วิศรุต ขวัญคุ้ม

หลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ห้องพัก IT201 อาคารศูนย์ภาษา

วัตถุประสงค์

- มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของพลเมืองดิจิตัล
- มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับทักษะการเป็นพลเมืองดิจิตัล

Today Outline

1. อินเตอร์เน็ตในศตวรรษที่ 21

2.ความฉลาดทางดิจิทัลที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21

3. ความหมายของพลเมือง

4. ความหมายของพลเมืองดิจิทัล

5. คุณลักษณะที่ดีของพลเมือง

6. ทักษะในการเป็นพลเมืองดิจิทัล

1. อินเตอร์เน็ตในศตวรรษที่ 21

- https://thaidigizen.com/digital-citizenship/ch1-digital-citizenship/

อินเทอร์เน็ตปฏิวัติโลกแห่งการสื่อสาร

- การสื่อสารกับคนที่อยู่อีกซีกโลกเพียงนิ้วสัมผัสด้วยราคาที่ถูกมาก
- การใช้แพลตฟอร์มอย่างอินสตาแกรม (Instagram) เปิดร้านขายของออนไลน์โดยแทบไม่มีต้นทุนใดๆ
- การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างสารานุกรมที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่างวิกิพีเดีย (Wikipedia)
- การสร้างสรรค์เนื้อหาและเผยแพร่ให้คนทั่วโลกเห็นผ่านยูทูบ (YouTube) จนคุณอาจกลายเป็นคนโด่งดังเหมือนจัสติน บีเบอร์
- การใช้เฟสบุ๊ค (Facebook) ของประชาชนชาวอียิปต์เพื่อโค่นล้มระบอบเผด็จการ

83.52% ของคนไทย

สามารถเข้าถึงอินเตอร์เน็ตได้

- คิดจากจำนวนประชากร 57 ล้านคน ใน 68 ล้านคน

คนไทยใช้เวลาเฉลี่ยกับอินเตอร์เน็ต

6 ชั่วโมง 24 นาที

- คิดเป็น 1 ใน 4 ของเวลาแต่ละวันเลยทีเดียว

สถิติปี 60 ของคนไทย : การเข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ต

- คนไทยเองก็เข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันมากขึ้นเรื่อยๆ
- นอกจากนั้นกิจกรรมต่างๆ ที่เราทำล้วนเกี่ยวพันกับอินเทอร์เน็ต
    - การแบ่งปันห้วงเวลาดีๆ กับเพื่อนในโซเชียลมีเดีย
    - การติดตามข่าวสารบ้านเมือง
    - การค้นหาข้อมูลสุขภาพ
    - การดูทีวีและฟังเพลงออนไลน์
    - การซื้อสินค้าออนไลน์
    - การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมือง

ผลกระทบโลกยุคดิจิทัล

- สร้างโอกาสและความท้าทายใหม่ๆ ให้กับพลเมืองในศตวรรษที่ 21
- ใช้อินเทอร์เน็ตราวกับมันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตไปแล้ว
- คนจำนวนมากยังขาดทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ประโยชน์จากโอกาสดังกล่าว
- ยังไม่รู้วิธีลดผลกระทบจากความเสี่ยงในโลกออนไลน์
- ขาดความเข้าใจเรื่องสิทธิและความรับผิดชอบในโลกยุคดิจิทัล

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital citizenship)

- แนวคิดและแนวปฏิบัติที่สำคัญซึ่งจะช่วยให้พลเมืองเรียนรู้ว่าจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่างๆ อย่างไร
- ทำให้ทั้งรู้จักเคารพสิทธิของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในโลกสมัยใหม่
- เข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อสังคม
- ใช้มันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก

อินเทอร์เน็ตกับการเปลี่ยนแปลง 2 มิติ

1. อินเทอร์เน็ตในฐานะ**การปฏิวัติด้าน “เทคโนโลยี”** การสื่อสาร นั่นคือความสามารถเฉพาะตัวในทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตนั้นถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่
2. อินเทอร์เน็ตในฐานะ**การปฏิวัติที่นำไปสู่ “ผลลัพธ์ทางสังคม”** ใหม่ๆ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ไปจนถึงระดับชีวิตประจำวันของผู้คน

สรุปคุณสมบัติด้านการสื่อสารของอินเทอร์เน็ต

- ทำให้ทรัพยากรสื่อสารมีราคาถูกลง และไม่ได้อยู่ในมือผู้มีอำนาจเพียงไม่กี่คน
- ทำให้การสื่อสารไร้พรมแดนและก้าวข้ามข้อจำกัดเชิงพื้นที่
- ทำให้ผู้ใช้ปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายข้อมูล บุคคล สถาบันต่างๆ
- ทำให้ผู้ใช้กลายเป็นผู้สร้างสรรค์เนื้อหาได้ด้วยตนเอง แทนที่จะเป็นผู้รับข้อมูลด้านเดียว
- ทำให้เราสามารถเชื่อมต่อได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์
- สามารถปรับการสื่อสารให้สอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล (personalization)
- เป็นสื่อผสมที่หลอมรวมทั้งภาพ ตัวหนังสือ เสียง ภาพเคลื่อนไหว เข้าด้วยกัน

อินเทอร์เน็ตกับการปฏิวัติสังคม

- อินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบทางสังคมในหลายแง่มุม บางคนจินตนาการว่าอินเทอร์เน็ตจะนำพาการเปลี่ยนแปลงเชิงอุดมคติ
- คำถามที่ว่าอินเทอร์เน็ตจะสร้างสังคมที่ดีขึ้นหรือแย่ลงนั้นเป็นข้อถกเถียงสำคัญแห่งยุคสมัย

2. ความฉลาดทางดิจิตัลที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

- http://www.komchadluek.net/news/edu-health/249822

โจทย์

“เยาวชนจะเรียนรู้ ‘ความพอดี’ ในการใช้สื่อยุคดิจิตอลอย่างไร”

“ทักษะใดบ้างที่จำเป็นเพื่อให้พวกเขาสามารถเรียนรู้ และอยู่รอดได้ในฐานะพลเมืองในยุคดิจิตอล”

ความฉลาดทางดิจิตอล (Digital Intelligence: DQ)

- **ระดับที่1 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิตอล (Digital Citizenship)**:
  ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสื่อในโลกยุคดิจิตอลได้อย่างเกิดประโยชน์ มีความรับผิดชอบและปลอดภัย
- **ระดับที่ 2 ความคิดสร้างสรรค์ในยุคดิจิตอล (Digital Creativity)**:
  ความสามารถในการผนวกทักษะในการสร้างสรรค์ข้อมูลและเปลี่ยนความคิดใหม่ๆให้เป็นความจริงด้วยการใช้เครื่องมือดิจิตอล
- **ระดับที่ 3 ผู้ประกอบการยุคดิจิตอล (Digital Entrepreneurship)**
  ความสามารถในการใช้สื่อดิจิตอลและเทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาที่ท้าทายใหม่ๆในโลก หรือเพื่อสร้างโอกาสใหม่ๆ

3. ความหมายของพลเมือง

- https://thaidigizen.com/digital-citizenship/ch1-digital-citizenship/

ความหมายของพลเมือง

สำนักงานราชบัณฑิตยสภาให้นิยาม “พลเมือง” ว่าคือ คนที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองเดียวกันและมักมีวัฒนธรรมเดียวกัน ส่วนในความเข้าใจของคนทั่วไป พลเมืองคือบุคคลที่เกิดในประเทศนั้นๆ หรือได้รับสัญชาติและมีความจงรักภักดีต่อรัฐ รวมทั้งหมายถึงกลุ่มคนที่มีสิทธิและความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะสมาชิกของสังคม อย่างไรก็ดี ทุกวันนี้เราดำรงชีวิต ทำงาน และเรียนรู้อยู่ในสังคมที่เชื่อมต่อกันในระดับโลก อีกทั้งเรายังทำกิจกรรมต่างๆ ในโลกออนไลน์มากขึ้นเรื่อยๆ จนโลกเสมือนและโลกจริงแทบจะหลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกัน การนิยามความเป็นพลเมืองโดยยึดติดกับ “ประเทศใดประเทศหนึ่ง” และละเลยข้อเท็จจริงที่ว่าชีวิตของเราส่วนหนึ่งได้เข้าไปอยู่ในโลกดิจิทัล อาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในโลกสมัยใหม่อีกต่อไป

4. ความหมายของพลเมืองดิจิทัล

- https://thaidigizen.com/digital-citizenship/ch1-digital-citizenship/
- http://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-59(500)/page2-1-59(500).html

Digital Citizens : พลเมืองดิจิทัล

- พลเมืองดิจิทัล หรือ Digital Citizens **เป็นกระแสที่แพร่หลาย**ไปทั่วโลกนับตั้งแต่อินเตอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ในชีวิตประจำวัน
- เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่**ทุกคนควร เสริมสร้างศักยภาพ**การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวอย่างชาญฉลาดและก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองในยุคดิจิตอลได้อย่างภาคภูมิ

คุณลักษณะเบื้องต้นของพลเมืองดิจิทัล

- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ**อย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ**เป็นคุณลักษณะเบื้องต้นของการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล
- บุคคลจะต้อง**มีทักษะและความรู้ที่หลากหลายในการใช้อินเทอร์เน็ต**ผ่านอุปกรณ์และช่องทางการสื่อสารประเภทต่างๆ เช่น โซเชียลเนตเวิร์ก (Facebook, Twitter, Instagram, Line) และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (แท็บเล็ต และมือถือสมาร์ทโฟน) เป็นต้น
- ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวในทางที่จะ**ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นและสังคม** เช่น การเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นตลอดจนการใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารกับภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและถูกต้อง

นิยามความเป็นพลเมืองดิจิทัลออกเป็น 3 มิติ

1. ความเป็นพลเมืองชาติตามขนบ (Traditional citizenship)
    1. การมีความรู้เกี่ยวกับรัฐบาลและหน้าที่พลเมือง**ตามกฎหมาย** เช่น การไปเลือกตั้งและจ่ายภาษี
2. ความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship)
    1. แนวคิดความเป็นพลเมืองโลกตระหนักถึง**ความเชื่อมโยงและการพึ่งพาอาศัยกันในระดับโลก** และมีจิตสำนึกร่วมถึงปัญหาในระดับโลก เช่น ปัญหาโลกร้อน
3. ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital citizenship)
    1. แนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัลพูดถึง**ความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อมีส่วนร่วมในสังคมเศรษฐกิจดิจิทัล**อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และปลอดภัย

5. คุณลักษณะที่ดีของพลเมืองดิจิทัล

https://thaidigizen.com/digital-citizenship/ch1-digital-citizenship/

คุณลักษณะที่ดีของพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย

1. การ**ตระหนัก**ถึงความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้อื่น
2. การเป็นผู้ประกอบการและผู้บริโภคที่**มีจริยธรรม**
3. การเป็นผู้ส่งสารและรับสารที่**มีมรรยาท**
4. การ**เคารพต่อกฎหมาย**และกฎระเบียบ
5. การใช้เทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมและ**ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ**
6. เรียนรู้วิธีการ**เสริมสร้างความปลอดภัย**ในการใช้เทคโนโลยี

6. ทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล

http://www.komchadluek.net/news/edu-health/249822

8 ทักษะที่เด็กเยาวชนยุคใหม่ควรเรียนรู้ ในการเป็นพลเมืองยุคดิจิตอล

ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity):
ความสามารถในการสร้างและบริหารจัดการอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ได้อย่างดีทั้งในโลกออนไลน์และโลกความจริง

ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management):
มีดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์ เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น

ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management):
ความสามารถในการบริหารเวลาที่ใช้อุปกรณ์ยุคดิจิตอล และสามารถทำงานที่หลากหลายในเวลาเดียวกันได้

ทักษะการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking):
ความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีเนื้อหาดีและข้อมูลที่เข้าข่ายอันตราย ข้อมูลคลิคต่อออนไลน์ที่น่าตั้งข้อสงสัยและน่าเชื่อถือได้

ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management):
ความสามารถในการรับรู้ และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาด

ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานมีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints):
ความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิตอลว่าจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ รวมไปถึงเข้าใจผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ

ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management):
ความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง และป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการโจมตีออนไลน์ได้

ทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy):
ความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นบนโลกออนไลน์

WORLD ECONOMIC FORUM

สสค.

อ้างอิงข้อมูล : เวิล์ดอิโคโนมิคฟอรั่ม
เรียบเรียงโดย : สสค.

8 ทักษะที่เด็กเยาวชนยุคใหม่ควรเรียนรู้

1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity)

2) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management)

3) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management)

4) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management)

5) ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management)

6) ทักษะการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking)

7) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานมีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints)

8) ทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy)

อ้างอิง

http://www.infocommmju.com/icarticle/images/stories/icarticles/ajwittaya/Digital_Quotient1.pdf

https://thematter.co/thinkers/digital-footprint-and-privacy/25169

http://www.komchadluek.net/news/edu-health/249822

https://thumbsup.in.th/2016/10/how-digital-intelligence-important-for-all-children/

https://thaidigizen.com/digital-citizenship/ch1-digital-citizenship/

http://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-59(500)/page2-1-59(500).html

อภิปรายคำถาม

1. อธิบายความหมายของคำว่า “**พลเมืองดิจิตัล**”
2. ให้นักศึกษาลองจินตนาการว่า ถ้าเราไม่มี “**คุณสมบัติในการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล**” ที่ดีใน 6 ข้อต่อไปนี้ จะมีผลอย่างไร และต้องมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
    1. การ**ตระหนัก**ถึงความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้อื่น
    2. การเป็นผู้ประกอบการและผู้บริโภคที่**มีจริยธรรม**
    3. การเป็นผู้ส่งสารและรับสารที่**มีมรรยาท**
    4. การ**เคารพต่อกฎหมาย**และกฎระเบียบ
    5. การใช้เทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมและ**ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ**
    6. เรียนรู้วิธีการ**เสริมสร้างความปลอดภัย**ในการใช้เทคโนโลยี